

Гео МИЛЕВ

Избрани творби

за ученици и кандидат-студенти

СН[®]
СОФТПРЕС

СЪДЪРЖАНИЕ

Небето	3	Земята разгневена	
Фрагментът.....	6	се разтвори.....	43
Огледалото.....	11	О, дъжд, о, дъжд	
При Дойранското езеро ...	12	обилен и печален.....	44
Кръстьо Сарафов	19	Септември.....	45
Панихида за поета		Ад	66
П. К. Яворов	20	ИКОНИТЕ СПЯТ.....	77
Из книгата „As dur“	27	Змей	77
Жестокият пръстен.....	30	Стон.....	79
Мъртвешки зелена,		Кръст	81
сломена лежи.....	31	Гроб	82
Докато не отвърнеш		ГРОЗНИ ПРОЗИ	83
ти поглед в самотно		Драма	83
съмнение	32	Питомци.....	84
Главата ми.....	33	Инвалиди	85
Сега е твърде късно.		Вяра	86
Сбогом.....	34	Саванарола	87
Луната, старата змия,		Зов.....	88
съблича.....	35	Марсилеза	89
Парсифал	37	Любов.....	91
Удари трета стража!	39	Смърт	92
И в този час, когато с		Погребение	93
протяжна безнадеждност ..	41	Разпятие	93
Кажи: внезапно да			
изчезнеш	42		

НЕБЕТО

Небето е ключът на Света.

Светът: небе и предмет. Небето пред предмета и небето зад предмета. Две небеса.

Небето *пред* предмета е земна атмосфера, въздух. Небето *пред* предмета разтапя формата и цвета на предмета: въздушна перспектива – импресионизъм. Коро, Моне, Уистлър...

Небето *пред* предмета е въздух между Аз и Света: видима реалност, земна атмосфера – *реализъм*.

Обаче:

Аз – Свят – и Космос.

Небето *зад* предмета е пространство между Света и Космоса; то е без въздух – бездна, в която се вливат Аз и Свят. То е синтез на невидимото и неведомото; заключване на много стихии – невидимото и неведомото – и затова: маса; синтез: Платонова идея. Небето *зад* предмета е абстракция. Реалността изчезва. Вместо земна атмосфера, въздух – пред нас небето застава като пределна стена на Света, абстрактен екран, върху който се отразява Аз: – *Експресионизъм*.

Не отразяване на Света през Аз в изкуството – което изкуство е: отражение на Света. А отразяване на Аз през Света в изкуството – което изкуство е: Космос. Вечност. Абсолют.

Импresiонизмът: Светът се разтапя във въздуха между Света и Аз. Светът се връща назад – минава през Аз – човека, – за да се появи в него като изкуство: впечатление от вън, от реалността.

Реално изкуство.

Човешко изкуство.

Земно изкуство.

Тленно изкуство.

Аз не съществува. Аз е безлично. Аз е огледало. Светът – видимата реалност – е всичко: и Аз, и Изкуство, и Абсолют. Светът.

Експресионизмът: Аз взема – грабва – Света и го разтапя в небето зад Света. Светът отива, изчезва напред – за да се появи в Космоса като изкуство: сливане на Аз с космическите елементи, с Платоновата идея.

Антиреално изкуство.

Божествено изкуство.

Космическо изкуство.

Вечно изкуство.

Аз става Космос. Аз става Изкуство. Аз става вечност. Аз става Божество. – Алфа.

Светът – предметът – изчезва. Изчезва като установена величина; загубва своята определена, собствена цена. Става преображение – средство с относителна цена: образ, символ.

Светът съществува още само като призрак. Предметът не е вече форма, а безформено сурово вещество: скала, от която Духът чук издялва форми. Форми в Космоса. Абсолютни възплъщавания на Аз. Космосът на Изкуството. Аз не е огледало; Аз твори: Аз е божество. – Абсолют.

Аз хвърля Света в Безвъздушното небе; във Вечността. Тук изчезва всичко реално, всичко веществено – за да остане душата на предмета, предметът одухотворен. Така той запазва само своите контури, запазва възвишението на своята веществена душа – става маса; става от веществена реалност – дух, творение на духа. Престава да бъде реална форма, реален образ – става художествена форма, символ.

Безвъздушното небе зад предмета убива предмета: убива го като вещество, за да го увековечи, одухотвори. Тук предметът е дух – рожба на дух. В експресионистичното изкуство не съществува външна, веществена, реална форма: човек, кон, къща, дърво – а съществува художествена форма, създание на духа Аз.

Аз хвърля Света назад в Безвъздушното небе – в най-далечната, последната перспектива. Перспективата изчезва; никакъв пръв, втори и трети план – няма въздух, няма пространство: изчезва и всяка перспектива. Остава една само всеобща плоскост: плоскостта на Безвъздушното космическо небе – плоскостта, на която ще рисува художникът: платно или ватман. Плоскост, която художникът трябва да запълни с художествени форми. Изчезнала перспективата с безбройните свои планове, значи – изчезнали приливите на линии и бои. Линиите и боите се явяват без реалистичните настроения на нюансите – явяват се елементарни, първични: примитивизъм. Такава е художествената форма в експресионистичното изкуство, формата, която твори духът Аз – различна от формата в природата, предмета между Аз и Света – който е създание на Бога.

Бог Аз твори нови, свои форми – художествени форми. Това е изкуството. Затова:

Всяко изкуство е експресионизъм; творчески израз, израз на Бог Аз.

ФРАГМЕНТЪТ

Фрагментът е рожба на новото време – новата литература, новото изкуство.

Античната литература познава фрагмента само като моралистичен афоризъм: Епиктет и други.

Романтизмът притежава философско-критичния фрагмент на Новалис и Фридрих Шлегел.

Съвременната епоха обаче познава фрагмента във всички изкуства: поезия, живопис, музика, театър.

Фрагментът е рожба на новото изкуство. Новото изкуство е фрагментарно. Непълно или: недопълнено с обяснителните подробности на непосредната логика.

Ницше: „Аз казвам и нямам време да доказвам“. Причина на фрагмента. „Моя гордост е да казвам в десет изречения това, което всеки друг казва в една цяла книга – което всеки друг не казва в една цяла книга...“

Маларме: „За мене една поема е мистерия, на която читателят трябва да търси ключа“. Първо. И второ: „Всъщност проза не съществува; съществува само азбука и после – стихове. Повече или по-малко стегнати, повече или по-малко разпрострени.

Там, дето има усилие за *стил*, ще има стих“.

Стихът е фрагмент. Стилът довежда до фрагмент. Защото стилът е синтез. Синтез в мисълта и синтез в средствата. Сгъстяване, за постигане на своята задача – художествения ефект – изкуството си служи с минимум от средства.

Минимум от средства: сгъстяване: фрагмент: стил.

Не само една откъслечна мисъл – афоризъм – е фрагмент... Днес цялото изкуство е фрагментарно. Стилът довежда до фрагмент.

Стил: синтез: фрагмент.

Изкуство: стил: фрагмент.

Стилът, доведен докрай, ражда фрагмент. Стилът създава художествения ефект.

Оттук: голямата сила на фрагмента, на фрагментарното изкуство.

Фрагмент значи: да не кажеш всичко. Да не свържеш всички отделни части с логични мостчета.

Логиката е анализ.

Изкуството е синтез: фрагмент. Едно художествено произведение е построено не върху ясни логични елементи, а върху далечни психологически асоциации. Колкото асоциациите са по-далечни, толкова изкуството е по-фрагментарно. Повече разпокъсано – от логично гледище; повече сгъстено – от стилно гледище.

Психологическата основа на фрагмента е асоциацията. Асоциацията предполага голяма душевна чувствителност: интуиция. Слабата душевна чувствителност създава близки, осезаеми асоциации. Близките асоциации са логически продукт: илюзия, метафора. Слабата душевна чувствителност на художника създава изкуство от осезаеми логични асоциативни елементи на *илюзията*: „реализъм“. Голямата душевна чувствителност на художника създава изкуство от далечни алогични – граничещи с абстракцията – асоциативни елементи: изкуство на *алюзията*: „символизъм“.

Символът е асоциация – образ, създаден чрез асоциация. Образът, създаден чрез логиката – *метафората*, – е винаги образ на непосредното осезание: адекват на действителността. Действителност: не изкуство. Логичният образ се постига винаги чрез непосреден анализ. Резултатът е: адекват на действителността; не изкуство.